

IRODALOM.

Az appercepció. Új didaktikai alapvetés kísérlete. Írta: **Karsai Ervin**, premontrei tanár. Budapest, 1923. (181 l.)

Karsai Ervinnek e könyve tanuskodik írója nagy szorgalmáról, imponáló tudásáról és éles elméjéről. Elolvasása után azonban nem tudok attól az érzéstől szabadulni, hogy benne egy nagyobb szabású műnek torzójával, csonka, befejezetlen részével van dolgunk. A befejezetlenséget itt kétféleképpen értem. Először úgy érzem, mintha itt nem egy kutató elme gondolatfolyamatának befejezett, kész eredménye volna előttem, hanem egy tanulmányai és elmélkedései által többfelé vonzott szerző tudományos skrupulusai, kétkedései és küzködései érdekes hullámszásának volnék a tanúja. De még inkább abban látom a mű befejezetlenségét, hogy csak ezután, az itt annyira amennyire adott pszichológiai alapvetés után, kellene hozzáfogni ahhoz a munkához, melyet a könyv alcíme ígér, t. i. valamilyen didaktikai alapvetéshez. Karsai könyve legfeljebb egy „didaktikai alapvetés“ alapvetését adja, de még korántsem egy didaktikának alapvetését vagy más szóval inkább csak prolegomenákat egy didaktikai alapvetéshez, mint ezt magát. Ezt, úgy hiszem, maga a szerző is érzi, hiszen bizonyára ezért mondja könyve előszavában, hogy „a dolgozatban megállapított eredmények didaktikai kihasználása természetesen olyan feladat, mely még feldolgozójára vár“. E „feldolgozó“-nak mindenesetre maga a szerző ajánkodik leginkább és igaz érdeklődéssel várjuk is tőle figyelmet érdemlő munkájának ilyenmő folytatását, azaz „didaktikai értékesítését“. Másvalaki — úgy vélem — csak nehezen találhatná meg ebben a tanulmányban azokat a „pszichológiai alapokat“, melyeken egy „új, a lelki élményeket genetikailag rendszerező és szerves összefüggésben sorakoztató didaktikai kódex volna egybeállítható“. Ha magam előtt világgossá tenni próbálom, hogy mi a könyvnek a didaktika céljaira értékesíthető tartalma, akkor röviden így tudnám összefoglalni: az ismeretszerzés első foka, a percepció, vagyis a tárgyi világ részéről nyújtott primaer benyomások és a fogalmi feldolgozás közé esik egy gazdag, a benyomásokat tudatosító munka, az appercepció, mely benső kapcsolatban van egész vitalitásunkkal, lelki életünknek nemcsak intellektuális erőivel, hanem volitiv és emocionális elemeivel is. Ebből bizonyára ered a didaktika részére az a tanulság, hogy a tudatosító munka, vagyis az appercepció kellő lefolyatása céljából gondoskodni kell a növendék lelkében nemcsak bizonyos apperceptiálós képzet- és ismerettömegről, hanem megfelelő érzelmi és akaratbeli rezonanciáról is. Ez minden jelentős volta mellett mégis csak kevés alap egy új didaktikai kódex felépítéséhez. Hogy Karsai könyvében sok tanulságos részlet található az appercepció fogalmának történetére és vele kapcsolatos régebbi és újabb tételék bírálatára vonatkozólag, azt ama meleg elis-

merő szavak után, melyekkel ez ismertetésem kezdődik, nem kell külön hangsúlyoznom. Csak ismételni kívánom amaz óhaj-tásom kifejezését, hogy a szerző dolgozza ki vizsgálódásai alap-ján az új didaktikai alapvetést is. Pszichológiai megállapításai ilyen alkalmazó művelet útján bizonyára határozottabb alak-hoz fognak jutni, mint amilyenhez történeti egybevetés, vala-mint bíráló és kiegészítő elmélkedés folyamán juthattak.

Waldapfel János.

Aquinói Szent Tamás filozófiája. Írta: Várkonyi Hildebrand. (Filozófiai Könyvtár. Szerkeszti *Kornis Gyula.* — V.) Budapest, 1923. (94 lap.)

Hogy erre a munkára felhívjuk e lapok olvasóinak figyel-mét, az két okból történik. Először is tudatni kívánjuk a magyar pedagógusokkal azt az örvendetes tény-t, hogy a közép-kori filozófia nagy összefoglalójáról megjelent egy elolvasásra igen méltó kis könyv, mely, ha az előszó nem említi is, bizo-nyára a hódolat ténye kíván lenni a *Doctor angelicus* 600 évvel ezelőtt történt szenttéavatása emlékünnepe alkalmából. Vár-konyi könyve derekasan oldja meg feladatát és nem egészen száz lapon jó áttekintést ad egyes kis fejezetekben Aquinói Szent Tamás életéről, írói egyéniségéről a korabeli tudomá-nyosság jellemző vonásainak szempontjából, Aristoteleshez való viszonyáról, műveinek összességéről, logikai tanairól, metafizi-kájáról, természetfilozófiájáról, pszichológiájáról, etikájáról és theodiceájáról. Az utolsó fejezet vázolja Szent Tamás hatását az 1270. évi híres párizsi vitától kezdve, melyben Szent Tamás még személyesen résztvett, mai napig. A kötet végén még bib-liografiai összeállítást is találunk a Szent Tamásra vonatkozó újabb irodalom fontosabb jelenségeiről, köztük a Bölcséleti Folyóirat idevágó értekezéseiről. A másik ok, amiért a Filo-zófiai Könyvtár ez újabb kötetéről megemlékezünk, az, hogy evvel kapcsolatban rá akarunk mutatni a pedagógiai irodalom-nak, nevezetesen a pedagógiatörténeti irodalomnak egy feltűnő körülményére. A pedagógia történetírói ugyanis mindedig mostohán bántak a középkor e nagy gondolkodójával és min-denetre leghatalmasabb rendszeralkotójával. Nincs ugyan Szent Tamásnak oly műve, mely külön pedagógiai kérdé-seknek volna szentelve, de munkáinak számos helyén vannak a pedagógia körébe vágó kijelentései. Ezek — tudtommal — nincsenek még külön monografiában egybegyűjtve és a peda-gógiatörténeti könyvek sem igen szoktak róluk megemlékezni. A pedagógiai enciklopédiákban is sokszor hiába keresünk cikket Aquinói Szent Tamásról. A Roloff-féle lexikonnak van róla cikke, még pedig Willmann Ottó avatott tollából: Már Willmannak e néhány lapnyi dolgozata is mutatja, mennyire szükséges volna, hogy a pedagógia története is behatóbban fog-lalkozzék a scholastika nagy mesterével. Doktori disszertáció részére mindenesetre hálás téma lenne: *Aquinói Szent Tamás pedagógiája.*

Waldapfel János.